

ชื่อวิทยานิพนธ์	ผู้หญิงในกลุ่มพัฒนาชุมชนกับการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาชุมชน ตะโหมด ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
ผู้เขียน	นางสาวมณฑา จันทมาศ
สาขาวิชา	การจัดการสิ่งแวดล้อม
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้หญิงกลุ่มพัฒนาชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน ปัจจัยและเงื่อนไขที่เอื้อและ/หรือเป็นอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้หญิงกลุ่มพัฒนาชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน พื้นที่ศึกษา คือ ชุมชนตะโหมด ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้หญิงจำนวน 15 คน และผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้หญิงกลุ่มพัฒนาชุมชนตะโหมดมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน 2 รูปแบบ คือ 1) การจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรื่องดิน น้ำ และป่าไม้ โดยศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการจัดทำป่าชุมชนเขาหัวช้าง ทั้งการเดินป่า และการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ตลอดจนการต้อนรับผู้เข้ามาศึกษาดูงาน และ 2) การจัดการสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน โดยศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ย้อนวิถีชีวิต พบว่า ผู้หญิงกลุ่มพัฒนาชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน คือ ผู้หญิงในกลุ่มพัฒนาชุมชนในช่วงวัยสาวอายุ 25-40 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในการเดินป่า และจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ส่วนผู้หญิงวัยอาวุโสอายุ 51 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมในการต้อนรับ และจัดทำอาหารแก่ผู้มาดูงานการจัดทำป่าของชุมชน ส่วนการจัดการสิ่งแวดล้อมทางสังคม ผู้หญิงวัยอาวุโสมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เด่นชัดกว่าผู้หญิงวัยอื่น

ปัจจัยและเงื่อนไขที่เอื้อและ/หรือเป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้หญิง คือ 1) เงื่อนไขของผู้หญิงทั้งช่วงวัยและสถานภาพ โดยวัยสาว อยู่ในช่วงวัยที่ร่างกายแข็งแรง รวมทั้งมีสถานภาพโสดหรือหย่าร้าง และไม่มีภาระในการดูแลครอบครัว เป็นเงื่อนไขที่เอื้อในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ แต่เงื่อนไขนี้เป็นอุปสรรคของผู้หญิงวัยอาวุโส 2) การตั้งสมประสงค์การทำงานในชุมชนของผู้หญิง ผู้หญิงสองวัยใช้ทักษะและบทบาทที่แตกต่างกันในกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน 3)

ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ หรือการมีบุคคลใกล้ชิดเป็นผู้นำในชุมชน ทำให้ผู้หญิงรับรู้งานในชุมชนผ่านบุคคลใกล้ชิด และทำงานร่วมกับคนในชุมชนอย่างอบอุ่นใจ และได้รับความร่วมมืออย่างดี 4) การแบ่งงานกันทำระหว่างเพศ ผู้หญิงรับผิดชอบงาน ซึ่งเน้นทักษะการดูแลความเป็นอยู่ของครอบครัวเป็นหลัก และ 5) การได้รับการยอมรับของคนในครอบครัวและชุมชน โดยผู้หญิงต้องรับผิดชอบการทำงานภายในบ้านและการทำงานเชิงเศรษฐกิจให้เรียบร้อยก่อน จึงเข้าร่วมการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน

Thesis Title	Women in the Community Development Groups and Environmental Management:A Case Study of Tamote Community, Tamote Subdistrict, Tamote District, Phatthalung Province
Author	Miss Montha Junthamas
Major Program	Environmental Management
Academic Year	2006

ABSTRACT

The objectives of this qualitative research are 1) to study participatory processes of women in community development groups in the community environmental management, and 2) to study factors and conditions facilitating and/or obstructing the processes. The research site is in the area of a number of villages in Tamote Subdistrict, Tamote District, Phatthalung Province. The study focused on fifteen women and twenty key informants. Two categories of community environmental management include physical and social ones. The Physical environmental management comprises the conservation/management of soil, water and forest. The study focus is on the development process of Khao Hua Chang community forest, especially forest walks and the development of a natural trail. The social environmental management is related to the community's traditional and cultural activities. The study emphasizes on the organizing process of a traditional-style Songkran (Traditional Thai New Year) festival. It is found that the women had different patterns of participation in both categories of the environmental management. The women in the group of 25-40 years of age actively participated in the activities of forest survey and developing natural trails; whereas the senior women (51 years up) were predominantly involved in taking care of and cooking for visitors to the forest. In contrast, they played a more significant role in the social environmental management activities than the other groups of women.

Factors and conditions related to their participatory processes are as follows: 1) The women's life conditions, young age, and their marital status, are significant to their active participation in the physical environmental management. On the contrary, the senior women's physical limitation obstructed their participation in such activities. 2) The accumulation of the

women's long-standing community involvement is related to their predominant roles, though they employed different types of skills in their roles. 3) Kinship relations and having their family members as community leaders are associated with their active participation and leading positions, as well as inducing the community's social acceptance of their roles. 4) The women's and men's different involvement in the environmental management activities is reinforced by the gender/sexual division of labor between women and men. Most of the women's task are based on their reproduction skills in the households. 5)The social acceptance of their public roles partly depends on the extend to which the women have fulfilled their production and reproduction responsibilities before leaving their home for the development activities.